

[Medicinski fakultet u Rijeci]

## Curriculum 2024/2025

[Za kolegij]

# Uvod u palijativnu skrb

Study programme: **Medicina (R)** (elective)  
[Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij]  
Department: **[Katedra za oftalmologiju]**  
Course coordinator: **prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med.**

Year of study: **2**  
ECTS: **1.5**  
Incentive ECTS: **0 (0.00%)**  
Foreign language: **No**

## Course information:

Svrha je kolegija da studente medicine što ranije počne pripremati za suočavanjem s "porazima" i "neuspjesima" struke: umiranjem, neizlječivošću, patnjom pacijenta, kao i žalovanjem za pacijentom. Studente poučava alatima za suočavanje s ovim najtežim profesionalnim situacijama.

## List of assigned reading:

Nacionalne smjernice za rad izvanbolničke i bolničke hitne medicinske službe s pacijentima kojim je potrebna palijativna skrb [e-dokument] / urednica: Karmen Lončarek. - 1. izd. - Zagreb : Hrvatski zavod za hitnu medicinu, 2015. Dostupno na: <http://www.hzhm.hr/wp-content/uploads/2013/07/Nacionalne-smjernice-za-rad-izvanbolnicke-i-bolnicke.pdf>

Bijela knjiga o standardima i normativima za hospicijsku i palijativnu skrb u Europi - Preporuke Europskog udruženja za palijativnu skrb. Dostupno na: [https://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=gKn5u42\\_E8A%3D&tabid=736](https://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=gKn5u42_E8A%3D&tabid=736)

Buckman, Robert. Ne znam što reći - Kako pomoći i podržati umiruće. Školska knjiga, Zagreb, 1996.

## List of optional reading:

- Gawande, Atul. Prolaznost - Medicina i ono što je na kraju važno. Mozaik knjiga, Zagreb, 2016. (354 stranice)
- Nuland, Sherwin B. Kako umiremo. Mozaik Knjiga, Zagreb, 2006. (247 stranica)
- Barnes, Julian. Nema razloga za strah. Naklada Ljevak, Zagreb, 2010. (276 stranica)
- Leo Pessini, Distanzija: do kada produžavati život? Adamić, Rijeka, 2004.
- M. Aramini, Uvod u bioetiku, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009.
- A. Frković, Medicina i bioetika, Pergamena. Zagreb, 2010.
- Ajduković, Marina; Ajduković, Dean (urednici). Pomoć i samopomoć u skrbi za mentalno zdravlje pomagača. Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 1996. (88 stranica)
- **Fallon, M. and Hanks, G., 2014. ABC of palliative care. Malden: Blackwell Publishing (za potrebe ove nastave dostupan je i hrvatski prijevod K.L.)**

## Curriculum:

### Exercises list (with titles and explanation):

#### **V1.-V5. Priprema za susret s umirućima: sindrom skore smrti, agonalno disanje, terminalni nemir, znakovi smrti, žalovanje.**

Psihološka spremnost za suočavanje s umirućim. Empatčan stav prema umirućem. Stav prihvatanja žalovanja zdravstvenog radnika za umrlim pacijentom.

#### **V5-V10. Susret s umiranjem - praktični rad u hospiciju :: Priprema za susret s umirućima. Sjedenje uz umirućega. Razgovor s umirućim. Sažimanje doživljaja.**

Stjecanje prvog iskustva s umirućim, u emocionalno zaštićenom okruženju.

### Lectures list (with titles and explanation):

#### **P1. Što je palijativna skrb i tko je treba. Uvod u materiju. Definicija palijativne skrbi. Koncept palijativne skrbi: od prepoznavanja pacijenta do žalovanja. Potreba za palijativnom skrbi i tko je treba. Holistički pristup. Zašto je filozofija palijativne skrbi drugačija od one u drugim granama medicine. Prepoznavanje pacijenata s potrebama za palijativnom i/ili terminalnom skrbi. Koncept ukupne patnje (total pain). Plan skrbi. Kvaliteta života.**

Razumjeti značenje bolesti koja skraćuje životni vijek i bolesti opasne po život

Primijeniti načela palijativne skrbi, koja afirmiraju život i nude pacijentima sustav potpore koji im pomaže da žive što aktivnije do smrti, stavljajući pritom naglasak na kvalitetu života i pomoć obiteljima tokom bolesti

Razumjeti važnost fizičkih, psiholoških, socijalnih i duhovnih pitanja koja utječu na osobe s bolestima koje skraćuju život i njihove obitelji

Uvažiti vrijednosti, vjerovanja i kulturu pacijenata i njihovih obitelji

Pokazati sposobnost primjenjivanja palijativnog pristupa čim je to primjereno

Uvidjeti potrebe pacijenata i obitelji za prikladnom sveobuhvatnom skrbi u terminalnom stadiju te pružiti takvu skrb.

Pokazati kliničku praksu koja promiče sprečavanje patnje bez obzira na svoju razinu iskustva

Pokazati sposobnost da se aktivno brine za pacijentovu dobrobit, kvalitetu života i dostojanstvo

Uključiti procjenu tjelesnih simptoma i dobrobiti pacijenta u rutinski klinički rad

Predvidjeti potencijalne komplikacije koje bi mogle povećati patnju te pripremiti odgovarajući plan skrbi

Ponuditi izvrsnost u skrbi na kraju života bez obzira na to o kojem je okruženju riječ.

Uvažavati pacijentove osjećaje i obzirno ih podupirati

Oснаživati pacijentove mehanizme suočavanja s bolešću

Postaviti dijagnozu i plan skrbi te, kad je to prikladno, sustavno i vješto intervenirati uz stalnu procjenu pacijentovih psiholoških i psihijatrijskih simptoma, pri čemu bi trebali uzimati u obzir prognozu bolesti te pacijentove osobne želje i okruženje u kojem živi.

#### **P2. Psihološka i duhovna podrška :: Psihološka podrška. Žalovanje. Koncept žalovanja. Kako se žalovanje/tuga manifestira. Koje su reakcije u žalovanju. Podrška djeci. "Kutija uspomena". Podrška roditeljima. Emocije bolesnika i obitelji u vezi bolesti i smrti. „Položaj bolesnika“-„položaj obitelji“ u bolesti. Podrška u bolesnikovoj neovisnosti, poštivanju želja i odluka o liječenju i skrbi. Primanje loše vijesti. Prihvatanje stvarnosti. Važnost istine i iskrenosti. Zajedničke odluke o skrbi. Što je duhovnost. Što je duhovna podrška. Zašto je duhovna skrb važna u palijativnoj skrbi. Čija je dužnost pružiti duhovnu skrb. Prepoznavanje duhovnih teškoća. Religija i duhovnost. Duhovnost ateista. Duhovnost agnostika.**

Uvažiti pacijentove osjećaje i obzirno ih podupirati.

Osnaživati pacijentove mehanizme suočavanja s bolešću.

Izraditi jednostavni plan psihološke skrbi uvažavajući pacijentove osobne želje i okruženje u kojem živi.

**P3. Teški razgovori :: Saopćavanje loše vijesti. Razgovor o dijagnozi. Razgovor o prognozi. Razgovor o uzaludnom postupku. Razgovor o asistiranom samoubojstvu.**

Poznavati glavne vrste teških razgovora.

Samostalno snalaženje u kliničkoj situaciji "ne znam što reći".

**P4. Briga za sebe :: Uzroci stresa u radu s pacijentima na kraju života. Empatija i simpatija. Moralna patnja. Sagorijevanje na poslu. Žalovanje za pacijentom. Smrt pacijenta kao medicinski neuspjeh. Suočavanje s vlastitom smrtnošću. Samopomoć i pronalaženje resursa pomoći kod stresa usljed rada s umirućima.**

Prepoznavanje znakova sagorijevanja kod sebe i drugih.

Prepoznavanje vlastite moralne patnje.

Prepoznavanje vlastitog žalovanja za pacijentom.

Samostalno nalaženje resursa pomoći kod stresa na poslu.

**P5. Sustav palijativne skrbi RH :: Liječnik obiteljske medicine. Patronažna služba u radu s palijativnim pacijentom. Županijski koordinator palijativne skrbi. Mobilni palijativni tim. Posudionica pomagala za nepokretne. Hitna medicinska služba u radu s palijativnim pacijentom. Bolnička palijativa. Hospicij. Volonteri u palijativi. Komunikacija, koordinacija, kooperacija i kolaboracija dionika sustava palijative.**

Razumijevanje uloge pojedinih dionika palijative i načina međusobne suradnje.

Samostalno pronalaženje potrebnih kontakata i kontaktiranje pojedinih dionika u sustavu palijativne skrbi RH.

#### **Seminars list (with titles and explanation):**

##### **S1. SPICT4ALL alat za laičko prepoznavanje pacijentove potrebe za palijativnom skrbi**

Umjeti prepoznati potrebu za palijativnom skrbi pomoću alata SPICT4ALL

##### **S2. Ukupna patnja.**

Samostalno sagledavati glavne sastavnice ukupne patnje pojedinca.

##### **S3. Emocije u vezi teške bolesti i smrti.**

Nabrojati i opisati emocije u vezi teške bolesti i smrti kod pacijenta, obitelji, te zdravstvenog radnika.

##### **S4. Samoća, socijalna isključenost, bezdomništvo, beskućništvo, siromaštvo, socijalna smrt.**

Poznavanje glavnih uzroka socijalne patnje kod pojedinca.

##### **S5. Značenje istine u odnosu s pacijentom.**

Protumačiti značenje istine u odnosu s pacijentom.

##### **S6. Smjernice za vođenje teških razgovora.**

Samostalno koristiti smjernice za strukturirano vođenje teškog razgovora.

##### **S7. Izvori stresa u radu s umirućim pacijentom.**

Protumačiti izvore osjećaja neuspjeha i profesionalnog poraza u radu s umirućim pacijentom.

Usvojiti temeljnu vještinu samopomoći kod osjećaja neuspjeha i poraza u suočenju s pacijentovim umiranjem.

##### **S8. Suočavanje sa smrtnošću.**

Vlastita interpretacija značenja suočavanja s vlastitom smrtnošću, smrtnošću bliskih ljudi te pacijenata.

**S9. Timski rad u palijativnoj skrbi.**

Samostalno interpretiranje uloga članova timova u palijativi (osnovni tim, interdisciplinarni i interprofesionalni tim).

**S10. Mreža palijativne skrbi u gradu/županiji/regiji.**

Student poznaje i samostalno pronalazi resurse palijative u vlastitoj lokalnoj zajednici.

**Student obligations:****Exam (exam taking, description of the written/oral/practical part of the exam, point distribution, grading criteria):****Other notes (related to the course) important for students:**

Vježbe se održavaju u riječkom hospiciju "Marija K. Kozulić", obuhvaćaju razgovor i sjedenje uz umiruće.

## COURSE HOURS 2024/2025

### Uvod u palijativnu skrb

<b>Lectures</b> (Place and time or group)	<b>Exercises</b> (Place and time or group)	<b>Seminars</b> (Place and time or group)
<b>11.03.2025</b>		
<p>P1. Što je palijativna skrb i tko je treba. Uvod u materiju. Definicija palijativne skrbi. Koncept palijativne skrbi: od prepoznavanja pacijenta do žalovanja. Potreba za palijativnom skrbi i tko je treba. Holistički pristup. Zašto je filozofija palijativne skrbi drugačija od one u drugim granama medicine. Prepoznavanje pacijenata s potrebama za palijativnom i/ili terminalnom skrbi. Koncept ukupne patnje (total pain). Plan skrbi. Kvaliteta života.:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• [P09 - NASTAVA NA ENGLESKOM JEZIKU] (16:00 - 19:00) [2292] [1413]<ul style="list-style-type: none"><li>◦ UUPS</li></ul></li></ul> <p>P2. Psihološka i duhovna podrška :: Psihološka podrška. Žalovanje. Koncept žalovanja. Kako se žalovanje/tuga manifestira. Koje su reakcije u žalovanju. Podrška djeci. "Kutija uspomena". Podrška roditeljima. Emocije bolesnika i obitelji u vezi bolesti i smrti. „Položaj bolesnika“-„položaj obitelji“ u bolesti. Podrška u bolesnikovoj neovisnosti, poštivanju želja i odluka o liječenju i skrbi. Primanje loše vijesti. Prihvatanje stvarnosti. Važnost istine i iskrenosti. Zajedničke odluke o skrbi. Što je duhovnost. Što je duhovna podrška. Zašto je duhovna skrb važna u palijativnoj skrbi. Čija je dužnost pružiti duhovnu skrb. Prepoznavanje duhovnih teškoća. Religija i duhovnost. Duhovnost ateista. Duhovnost agnostika.:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• [P09 - NASTAVA NA ENGLESKOM JEZIKU] (16:00 - 19:00) [2292] [1413]<ul style="list-style-type: none"><li>◦ UUPS</li></ul></li></ul> <p>P3. Teški razgovori :: Saopćavanje loše vijesti. Razgovor o dijagnozi. Razgovor o prognozi. Razgovor o uzaludnom postupku. Razgovor o asistiranom samoubojstvu.:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• [P09 - NASTAVA NA ENGLESKOM JEZIKU] (16:00 - 19:00) [2292] [1413]<ul style="list-style-type: none"><li>◦ UUPS</li></ul></li></ul>		
prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]		
<b>20.03.2025</b>		
		<p>S2. Ukupna patnja.:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• [P05] (16:00 - 19:00) [2292] [1413]<ul style="list-style-type: none"><li>◦ UUPS</li></ul></li></ul> <p>S3. Emocije u vezi teške bolesti i smrti.:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• [P05] (16:00 - 19:00) [2292] [1413]<ul style="list-style-type: none"><li>◦ UUPS</li></ul></li></ul> <p>S4. Samoća, socijalna isključenost, bezdomništvo, beskućništvo, siromaštvo, socijalna smrt.:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• [P05] (16:00 - 19:00) [2292] [1413]<ul style="list-style-type: none"><li>◦ UUPS</li></ul></li></ul>
prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]		
<b>27.03.2025</b>		

		<p>S5. Značenje istine u odnosu s pacijentom.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (16:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul> <p>S6. Smjernice za vođenje teških razgovora.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (16:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul> <p>S7. Izvori stresa u radu s umirućim pacijentom.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (16:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul>
--	--	---

prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]

### 03.04.2025

		<p>S8. Suočavanje sa smrtošću.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P04] (16:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul> <p>S9. Timski rad u palijativnoj skrbi.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P04] (16:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul> <p>S10. Mreža palijativne skrbi u gradu/županiji/regiji.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P04] (16:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul>
--	--	--

prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]

### 10.04.2025

<p>P4. Briga za sebe :: Uzroci stresa u radu s pacijentima na kraju života. Empatija i simpatija. Moralna patnja. Sagorijevanje na poslu. Žalovanje za pacijentom. Smrt pacijenta kao medicinski neuspjeh. Suočavanje s vlastitom smrtnošću. Samopomoć i pronalaženje resursa pomoći kod stresa usljed rada s umirućima.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (16:00 - 17:30) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul> <p>P5. Sustav palijativne skrbi RH :: Liječnik obiteljske medicine. Patronažna služba u radu s palijativnim pacijentom. Županijski koordinator palijativne skrbi. Mobilni palijativni tim. Posudionica pomagala za nepokretne. Hitna medicinska služba u radu s palijativnim pacijentom. Bolnička palijativa. Hospicij. Volonteri u palijativi. Komunikacija, koordinacija, kooperacija i kolaboracija dionika sustava palijative.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (16:00 - 17:30) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul>		<p>S1. SPIC4ALL alat za laičko prepoznavanje pacijentove potrebe za palijativnom skrbi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (18:00 - 19:00) [2292] [1413] <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ UUPS</li> </ul> </li> </ul>
---	--	---

prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]

### 17.04.2025

	<p>V1.-V5. Priprema za susret s umirućima: sindrom skore smrti, agonalno disanje, terminalni nemir, znakovi smrti, žalovanje.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [P05] (16:00 - 19:30) [2292] [1413]</li> <li>◦ UUPS</li> </ul>	
<p>prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]</p>		
<p><b>24.04.2025</b></p>		
	<p>V5-V10. Susret s umiranjem - praktični rad u hospiciju :: Priprema za susret s umirućima. Sjedenje uz umirućega. Razgovor s umirućim. Sažimanje doživljaja.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• [Vanjska lokacija] (13:00 - 16:30) [2292] [1413]</li> <li>◦ UUPS</li> </ul>	
<p>prof.phil Biondić Marin, doc.dr.sc. [2292] · prof. dr. sc. Lončarek Karmen, dr. med. [1413]</p>		

#### List of lectures, seminars and practicals:

LECTURES (TOPIC)	Number of hours	Location
<p>P1. Što je palijativna skrb i tko je treba. Uvod u materiju. Definicija palijativne skrbi. Koncept palijativne skrbi: od prepoznavanja pacijenta do žalovanja. Potreba za palijativnom skrbi i tko je treba. Holistički pristup. Zašto je filozofija palijativne skrbi drugačija od one u drugim granama medicine. Prepoznavanje pacijenata s potrebama za palijativnom i/ili terminalnom skrbi. Koncept ukupne patnje (total pain). Plan skrbi. Kvaliteta života.</p>	1	[P09 - NASTAVA NA ENGLSKOM JEZIKU]
<p>P2. Psihološka i duhovna podrška :: Psihološka podrška. Žalovanje. Koncept žalovanja. Kako se žalovanje/tuga manifestira. Koje su reakcije u žalovanju. Podrška djeci. "Kutija uspomena". Podrška roditeljima. Emocije bolesnika i obitelji u vezi bolesti i smrti. „Položaj bolesnika“-„položaj obitelji“ u bolesti. Podrška u bolesnikovoj neovisnosti, poštivanju želja i odluka o liječenju i skrbi. Primanje loše vijesti. Prihvatanje stvarnosti. Važnost istine i iskrenosti. Zajedničke odluke o skrbi. Što je duhovnost. Što je duhovna podrška. Zašto je duhovna skrb važna u palijativnoj skrbi. Čija je dužnost pružiti duhovnu skrb. Prepoznavanje duhovnih teškoća. Religija i duhovnost. Duhovnost ateista. Duhovnost agnostika.</p>	1	[P09 - NASTAVA NA ENGLSKOM JEZIKU]
<p>P3. Teški razgovori :: Saopćavanje loše vijesti. Razgovor o dijagnozi. Razgovor o prognozi. Razgovor o uzaludnom postupku. Razgovor o asistiranom samoubojstvu.</p>	1	[P09 - NASTAVA NA ENGLSKOM JEZIKU]
<p>P4. Briga za sebe :: Uzroci stresa u radu s pacijentima na kraju života. Empatija i simpatija. Moralna patnja. Sagorijevanje na poslu. Žalovanje za pacijentom. Smrt pacijenta kao medicinski neuspjeh. suočavanje s vlastitom smrtnošću. Samopomoć i pronalaženje resursa pomoći kod stresa usljed rada s umirućima.</p>	1	[P05]

P5. Sustav palijativne skrbi RH :: Liječnik obiteljske medicine. Patronažna služba u radu s palijativnim pacijentom. Županijski koordinator palijativne skrbi. Mobilni palijativni tim. Posudionica pomagala za nepokretne. Hitna medicinska služba u radu s palijativnim pacijentom. Bolnička palijativa. Hospicij. Volonteri u palijativi. Komunikacija, koordinacija, kooperacija i kolaboracija dionika sustava palijative.	1	[P05]
---	---	-------

EXERCISES (TOPIC)	Number of hours	Location
V1.-V5. Priprema za susret s umirućima: sindrom skore smrti, agonalno disanje, terminalni nemir, znakovi smrti, žalovanje.	5	[P05]
V5-V10. Susret s umiranjem - praktični rad u hospiciju :: Priprema za susret s umirućima. Sjedenje uz umirućega. Razgovor s umirućim. Sažimanje doživljaja.	5	[Vanjska lokacija]

SEMINARS (TOPIC)	Number of hours	Location
S1. SPICT4ALL alat za laičko prepoznavanje pacijentove potrebe za palijativnom skrbi	1	[P05]
S2. Ukupna patnja.	1	[P05]
S3. Emocije u vezi teške bolesti i smrti.	1	[P05]
S4. Samoća, socijalna isključenost, bezdomništvo, beskućništvo, siromaštvo, socijalna smrt.	1	[P05]
S5. Značenje istine u odnosu s pacijentom.	1	[P05]
S6. Smjernice za vođenje teških razgovora.	1	[P05]
S7. Izvori stresa u radu s umirućim pacijentom.	1	[P05]
S8. Suočavanje sa smrtošću.	1	[P04]
S9. Timski rad u palijativnoj skrbi.	1	[P04]
S10. Mreža palijativne skrbi u gradu/županiji/regiji.	1	[P04]

#### EXAM DATES (final exam):

1.	15.05.2025.
----	-------------